

Maanmittaustieteiden Seura ry 80 vuotta – juhlaesitelmä

Osmo Niemelä

Maanmittausneuvos

1 Seuran synnystä

Tieteellisen seuran perustaminen maanmittausalalle tapahtui samassa yhteydessä, kun maanmittaushallitus pääsi vuonna 1926 muuttamaan uuteen taloonsa Kirkkokatu 3. Aloitteen alkuunpanevana voimana oli maanmittaushallituksen silloinen ylitirehtööri Kyösti Haataja. Seuran syntyä kuvaavat tiedot pohjautuvat pääosin silloisen ylijohtaja Väinö Suomaan artikkeliin Maanmittaustieteiden Seuran 40-vuotisjuhlanumerossa Maanmittaus 1-2/1966.

Perustava kokous pidettiin maanmittaushallituksessa 12.2.1926. Osanottajia oli 34 henkilöä. Ylitirehtööri Kyösti Haataja avasi kokouksen ja asessori Väinö Ahla piti alustuksen seuran perustamisesta. Osanottajat allekirjoittivat sopimuskirjan, jonka mukaan he ilmoittivat päättäneensä ”perustaa Maanmittaustieteiden Seura -nimisen yhdistyksen, jonka tarkoituksena on toimittaa maanjako- ja karttatieteiden sekä geodesian alaa koskevia tutkimuksia sekä toimia näitä aloja koskevan harrastuksen ja tuntemuksen edistämiseksi Suomessa”.

Seuran hallitukseen tulivat puheenjohtajaksi ylitirehtööri Kyösti Haataja, varapuheenjohtajaksi Geodeettisen laitoksen johtaja, professori Ilmari Bonsdorff sekä jäseniksi asessori Väinö Ahla, esittelijäneuvos O. J. Anttinen, lääninmaanmittausinsinööri Toivo Borgenström, yli-insinööri Alfred Gustafsson ja maanmittausinsinööri J. R. Toikka.

Seura merkittiin yhdistysrekisteriin 9.3.1926. Aikakauskirjan nimeksi hyväksyttiin ”Maanmittaus”. Sitä oli julkaistava neljä numeroa vuosittain tai kaksi kaksoisnumeroa. Seuran toiminta oli alusta alkaen varsin vilkasta. Vuosittain pidettiin kaksi yleistä kokousta, joissa oli useita esitelmiä. Jäsenmäärä oli vuoden 1926 lopussa 137. Vuonna 1929 seurassa oli 262 ja vuonna 1938 271 jäsentä.

Seuran sääntöjä muutettiin 1952 siten, että kussakin vuosikokouksessa valittiin varapuheenjohtaja, joka seuraavana vuotena siirtyy puheenjohtajaksi ja kolmantena vuotena hallituksen jäseneksi. Muutoksen tarkoituksena oli saada aikaan puheenjohtajan asemassa vaihtuvuutta. Seuran 1952 tekemästä aloitteesta Valtion teknilliseen tutkimuslaitokseen perustettiin 1961 maanmittausteknillinen tutkimuslaboratorio. – Seura oli myös eräs aloitteentekijä Teknilliseen korkeakouluun 1957 perustetun fotogrammetrian professuurin saamiseksi.

2 Seuran kymmenvuotisjuhlista

2.1 Seura 40 vuotta 1966

Maanmittaustieteiden Seura järjesti tuolloin 29.10.1966 Teknillisen korkeakoulun maanmittausosastossa Maanmittaustieteiden tutkimuspäivän yhteistyössä Maanmittausinsinöörien Liiton, Suomen Fotogrammetrisen Seuran, Suomen Kartografisen Seuran, Geodeettien kerhon ja Suomen kunnallisteknisen yhdistyksen kanssa. Osanottajia oli noin 90

eri puolilta Suomea. Kokouksen avasi Maanmittaustieteiden Seuran puheenjohtaja tekniikan tohtori Lauri Kantee.

Avaussanoissaan Kantee totesi aluksi, että Seuran neljä vuosikymmentä on varsin lyhyt ikä, sillä onhan Suomen maanmittauslaitos jo yli 330 vuoden ikäinen. Hän halusi erityisesti todeta, että Seuran aikakauskirja Maanmittauksen julkaisutoiminnan laajuus yli 7000 sivua osoittaa merkittävää toiminnan tehokkuutta.

Tämän lisäksi Kantee halusi kunnioituksella ja kiitollisuudella mainita Seuran neljän vuosikymmenen avainhenkilöt: Kyösti Haataja, Väinö Ahla, Aarne Rainesalo, Väinö Suomaa, Alfred Gustafsson ja R. A. Hirvonen.

Kokouksen ohjelmassa oli eri sektoreiden tutkimustarvetta valaisevat alustukset. Yleiskeskustelun jälkeen kokouksessa valittu toimikunta esitti julkilausuman, jossa korostettiin maanmittausalan tutkimuslaitoksen tarpeellisuutta. Erityisen välttämätöntä tutkimustoiminnan kannalta on painatuskustannusten korvaaminen kokonaisuudessaan julkisista varoista. Tilaisuuden osanoton runsaus antakoon aiheen uskoa, että tutkimuspäivä muodostuu vastaisuudessa traditioksi. [Maanmittaus 1966, 3-4 vihko]

Neljän vuosikymmenen suursaavutus: Peruskartoitus 1947-77. Peruskartta – Suomen kuva. – Toteutus Maanmittaushallituksen ja Topografikunnan yhteistyönä. Johtajanamme ”Peruskartoituksen isä” Mauno Kajamaa sekä alaiset topografit, piirtäjät, kopistit ja painajat. Liekö heitä jopa pari tuhatta! Ensimmäinen peruskartan painettu lehti Muhoksen Hyrkäksestä vuodelta 1949 ja täysin uudistettu saman alueen peruskartan lehti vuodelta 1998.

2.2 Seura 50 vuotta 1976

Maanmittaustieteiden päivät järjestettiin 11.-12.10.1976 Teknillisessä korkeakoulussa Maanmittaustieteiden Seuran ja Suomen Arkkitehtiiliiton yhteistyönä. Niiden aiheena oli Yhdyskuntasuunnittelu ja kiinteistötekniikka. Järjestelyyn osallistuivat lisäksi Maanmittausinsinöörien Liitto, Maanmittausteknikoiden Liitto, STS:n Maanmittausinsinöörien kerho, SKTY:n Kiinteistöinsinöörien kerho, Suomen Fotogrammetrinen Seura, Suomen Kartografinen Seura ja Geodeettien kerho.

Järjestelytoimikunnan puheenjohtajana toimi Ilmari Koppinen ja sihteerinä Pekka Rahkila. Esitelmien sisällöt suunnattiin ”yhdyskuntasuunnittelun ja sen toteuttamisen kiinteistöopillisten ongelmien tarkasteluun”. Toisena päivänä tarkasteltiin mm. kaavoituksen karttainformaation tarvetta ja mahdollisuuksia sekä yhdyskuntasuunnittelun ja toteuttamisen taloudellisia kysymyksiä. Samalla niihin liittyvät ongelmat havaittiin yleensä vaikeiksi. Paitsi Maanmittaus –lehteä Seura on julkaissut Erillisjulkaisujen sarjaa laaja-alaisia tutkimuksia varten. Lisäksi Seura on vuodesta 1983 alkaen julkaissut Englanninkielistä sarjaa Surveying Science in Finland.

Vuosikymmenen saavutus on Suomen tiekartan 3. laitos GT, jonka tietokoneavusteisen vinovalovarjosteen esittely ICA:n kongressissa Tokiossa 1980 herätti erityistä ansiokasta kiinnostusta. Tuotanto tapahtui maanmittaushallituksen karttapainon ja piirustustoimiston sekä Topografikunnan yhteistyönä.

2.3 Seura 60 vuotta 1986

Maanmittaustieteiden Seuran 60-vuotisjuhlakokous pidettiin 13.2.1986 Säätytalossa Helsingissä. Seuran puheenjohtaja Olavi Myhrberg esitti kokouksessa tervehdyksen. Hän totesi, että Maanmittauksen vihko 1986 3-4 on laadittu Seuran juhlanumeroksi. Edelleen hän mainitsi, että aikakauskirja Maanmittauksella on vankka asema alan ammattilehtenä ja maanmittaustieteiden foorumina.

Geodeettisen laitoksen ylijohdaja T. J. Kukkamäki piti kokouksessa juhlaesitelmän, jossa hän aluksi tarkasteli Seuran tarvetta ja syntyä vuonna 1926. Vuosittain on järjestetty yleensä kaksi kokousta, osa eri puolilla maamme. Kokouksiin on yleensä valittu aiheet

vuorovuosina kartta-alalta ja maanjakopuolelta. Useita tilaisuuksia on järjestetty yhteistyössä muiden alan seurojen kanssa. Kukkamäki totesi Maanmittaustieteiden Seuran toimineen 60 vuotta erittäin kiitettävällä tavalla.

Vuosikymmenen saavutukset ensinnäkin teemakartografian suurteos Suomen Kartasto vuosina 1976-94 maanmittauslaitoksen ja Suomen Maantieteellisen Seuran yhteistyönä. – Toiseksi Suomen maaperän peruskartoitus, noin 37 % maastamme. Tämä toteutettiin vuosina 1972-1992 maanmittauslaitoksen ja Geologian tutkimuskeskuksen yhteistyönä peruskartan ajantasaistuksen yhteydessä. – Kolmanneksi opetusalan muutoksen pohjalta Teknilliseen korkeakouluun vuonna 1988 avautunutta kartografian professuuria hoitaa tekniikan tohtori Kirsi Virrantaus.

2.4 Seura 70 vuotta 1996

Maanmittaustieteiden Seuran 70-vuotisjuhlakokous pidettiin 28.11.1996 Teknillisessä korkeakoulussa. Seuran puheenjohtaja Kari I. Leväinen avasi kokouksen ja toivotti osanottajat tervetulleiksi. Seuran hallitus kutsui kunniajäseniksi Ilmari Koppisen, Matti Martikaisen ja Olavi Myhrbergin.

Seuran kunniajäsen tekniikan tohtori h.c. Seppo Härmälä piti juhlapuheen, jossa hän käsitteli Seuran toimintaa sen perustamisesta alkaen. Kokouksen aiheena oli Kiinteistöjohtamisen tulevaisuus. Ohjelmaan sisältyi toistakymmentä esitelmää. Päivien esitelmät on julkaistu Seuran Erillisjulkaisusarjassa numerona 33. Mainitsen niistä tässä yhteydessä kaksi:

- Kari I. Leväinen: Kiinteistöjohtamisen koulutus ja tutkimus TKK:ssa.
- Matti Vahala: KT 2000 – Valtakunnallinen kiinteistöpalvelu.

Seuran jäsenmäärä oli vuoden lopussa 718, joista kunniajäseniä oli 6. Vuosikymmenen saavutukset: Kiinteistötietojärjestelmän uudistaminen – tavoitteet ja toteuttaminen. Matti Vahalan artikkeli (2001, MK 4). – EURON jälkeen tulee EUREF. Pekka Tätilän artikkeli (2001, MK 4).

2.5 Seura 80 vuotta 2006

Maanmittaustieteiden päivän ohjelma on tällä kertaa nähdäkseni keskittynyt kartografiaan ja karttojen käyttöön yhteiskunnan palveluksessa. Erityisesti on huomattava, että karttoja kysytään niiden eri muodoissa entistä enemmän. Tästä johtuen voidaan todeta, että karttojen pitäminen ajan tasalla on aiempaa tärkeämpää ja täten myös yhteiskunnallisesti kannattavaa.

Automaatio, tietokonekartografia, on ratkaissut onnistuneesti monia karttojen valmistukseen ja myös käyttöön liittyviä toimintoja. Karttojen käyttö sekä työvälineenä että myös vapaa-ajan toiminnoissa on merkittävästi lisääntynyt. Vapaa-ajan toiminnoissa ”Kartta tietää monia Teille tärkeitä asioita”, kuten eräs varhempi maanmittaushallituksen esite asiasta kertoi. Kartta lienee toki nykyaikana lähes yhtä tärkeä väline kuin kello, sanomalehti ja kännykkä.

Kartanvalmistajina meidän on jatkuvasti kysyttävä itseltämme ”mitä, mistä, milloin ja miten!” On huomattava, että kysyjä kyllä riittää monenlaisille tuotteille, kaikenkaavaisille. Kartanvalmistajien on kuitenkin pyrittävä rajoittamaan tuotteistonsa siten, että resurssit riittävät tarpeeksi usein tapahtuvaan ajantasallapitoon. [MM 1981 3-4]

Juhlavuoden alussa Seuran jäsenmäärä on 598 (joista eläkeläisiä 97) ja nuoria jäseniä 148. Seuran kunniajäseniä ovat TkT h.c. Seppo Härmälä, prof. Pekka V. Virtanen, prof. Ilmari Koppinen, prof. Matti Martikainen ja prof. Olavi Myhrberg.

3 Seuran julkaisutoiminnasta

Aikakauskirja Maanmittauksen päätoimittajana toimivat alkuvuosina seuran puheenjohtajat ylitirehtööri Kyösti Haataja vuosina 1926-1931 ja pääjohtaja Väinö Ahla vuosina 1932-1952. Seuran sääntöjen muututtua valittiin päätoimittajaksi vuodesta 1953 alkaen professori R. A. Hirvonen. Toimitussihteerinä toimi ansiokkaasti vuodet 1926-62 yli-insinööri Aarne Rainesalo apunaan vuosina 1934-62 silloinen vanhempi insinööri Väinö Suoma. Tekniikan tohtori Seppo Härmälän

yksityiskohtainen artikkeli ”Aarne Rainesalon syntymästä 100 vuotta” → Maanmittaus 1992, vihko 2. Vuodesta 1963 alkaen ensimmäiseksi toimitussihteeriksi tuli ylijohdaja Väinö Suoma ja toiseksi apulaisprofessori Martti Tikka. Vuodesta 1952 alkaen asetettiin Maanmittaus -lehden toimituskunta.

Paitsi Maanmittaus -lehteä Seura on julkaissut vuodesta 1928 alkaen laajahkoja tutkimuksia sisältävää Erillisjulkaisujen sarjaa. Sarjan ensimmäisenä ilmestyi Kyösti Haatajan ”Lainsäädäntö ruutusopimuspitäjien isojaoista”, 167 sivua. Sallittaneen, että kartografina mainitsen sarjan kuusi muuta julkaisua:

- Nro 11 Kartografian seminaariesitelmiä 1982.
- Nro 17 Makkonen, Kirsi, 1984. On Urban Land Information Systems (Väitöskirja).
- Nro 26 Lyytikäinen, Hilpas, 1986. Stereological Criteria for Primary Topographic Contours (Väitöskirja).
- Nro 32 3-D KARTTA - maastotietokanta, ympäristömallit, kaupunki- ja tilamallit. 24-25.11.1995. Toimittajat Henrik Haggren, Jaakko Santala, Jyrki Mella.
- Nro 38. Seppo Härmälä kertoo. Toimittaja Jaakko Santala.
- Nro 42 Epävarma maailma. Toimittajat Paula Ahonen-Rainio ja Ulla Huhtinen.

Lisäksi Seura on vuodesta 1983 alkaen julkaissut Englanninkielistä sarjaa eri nimisenä. Sen 17 ensimmäistä vuosikertaa (1983-1999) ilmestyivät nimellä *Surveying Science in Finland*, seuraavat 3 nimellä *Finnish Journal of the Surveying Sciences* ja loput vuodesta 2003 alkaen nimellä *Nordic Journal of Surveying and Real Estate Research*.

Arvoisat Maanmittaustieteiden 80-vuotisjuhlakokouksen osanottajat!

Esitän tänään 80-vuotisjuhlaa viettävälle Maanmittaustieteiden Seuralle kaikkien maanmittausalan eri tehtävissä työskentelevien puolesta lämpimän kiitoksen Seuran 80-vuotisesta ansiokkaasta ja arvokkaasta toiminnasta maanmittausalan tutkimuksen ja koko maanmittaustoimen hyväksi ja toivotan Seuralle parhainta menestystä tulevina vuosina.

4 Maanmittaus – merkittäviä artikkeleita

Seuraavaan lyhyeen kirjallisuusluetteloon olen kerännyt pääosin lähinnä kartografiaa käsitteleviä merkittäviä artikkeleita.

1. Carlson, Eero (1977). Kartastojärjestelmän kehittäminen. MM 1-4.
2. Haataja, Kyösti (1929). Die Kartierung Finnlands. MM.
3. Haggren, Henrik (1994). Moniulotteisuus tieteenalana. MM 1.
4. Hakkarainen, Juhani (1999). Tutkimusmatka Marco Polosta nykyaikaan. MM 1-2.
5. Hakkarainen, Juhani (2004). Suomalaisen mittaus- ja kartoitustekniikan uranuurtajia, 20 henkilöä ja heidän valokuvansa. MM 1-2.
6. Halonen, Sakari (1945). Fotogrammetrian merkinnät ja tärkeimmät käsitteet. MM 1-2.
7. Hirvonen, R. A. (1969). Maanmittaus tieteenä. MM 1-2.
8. Härmälä, Seppo (1976). Maanmittaustieteiden Seura 50 vuotta. MM 3-4.

9. Härmälä, Seppo (1994). Muistoja tietotekniikan alkutaipaleelta. MM 2.
10. Jaatinen, Stig – Keinänen, Jussi (1976). Suomen Kartasto. MM 1-2.
11. Kajamaa, Mauno (1945). Karttakuvauksesta erityisesti topografista kartoitusta silmälläpitäen.
12. Kajamaa, Mauno (1955). Eräistä kartografiaan liittyvistä määrittelyistä. MM 3-4.
13. Kajamaa, Mauno (1970). Suomen kartoituksesta. MM 1.
14. Kaje, Lennart (1969). Kartografian ja sodankäynnin rinnakkainen kehitys. MM 1-2.
15. Kantee, Lauri (1976). Juhlaesitelmä, Maanmittaustieteiden Seura 50 vuotta. MM 3-4.
16. Kukkamäki, T. J. (1986). Maanmittaustieteiden Seura 60-vuotias. MM 3-4.
17. Lukkarinen, Samppa (1972). Kartografian monistustekniikan kehityksestä. MM 1-2.
18. Lyytikäinen, Hilpas (1976). Kartastotöiden tavoitteet ja saavutukset viiden viime vuosikymmenen aikana. MM 1-2.
19. Löfström K. (1955). Ilmakuvakartoituksen näköaloja. MM 1-2.
20. Nurmi, Veikko (1977). Maastokartoituksen koordinoinnista. MM 1-4.
21. Nuuros, Risto (1989). Topografinen kartta 1:50 000 – uusi kartta uusin menetelmin. MM 2.
22. Paulaharju, Ahti (1947). Maanpinnan muotojen kuvaaminen sotilastopografisissa kartoissa. MM 3-4.
23. Peltola, Jaakko (1977). Stereo-ortokuvatekniikasta ja sen käyttömahdollisuuksista yleisissä kartastotehtävissä. MM 1-4.
24. Peltola, Jaakko (2006). Painetut maastokartat uudistuvat. (Maankäyttö 1/2006 !).
25. Raitanen, Pekka (1985). Yhteiskunnan tarpeet ja tietojen hankinta. MM 3-4.
26. Saarentaus, Taisto (1999). Keravan kiinteistöjen muotoutuminen. Keravan kaup.
27. Santala, Jaakko (2002). Geomatiikka. MM 1-2.
28. Schulman, Harry (1990). Katsaus Atlas- ja teemakartastoalan kehitykseen. MM 1.
29. Suomaa, Väinö (1966). Maanmittaustieteiden Seura / Maanmittaus 40 v. MM 1-2.
30. Tikka, Martti (1976). Maanmittaustieteiden Seura 50-vuotias. MM 1-2.
31. Vahala, Matti (1972). Numeerisesta kartografiasta. MM 1-4.
32. Vahala, Matti (1985). LIS-ratkaisun vaikutuksista. MM 3-4.
33. Wiiala, Arvid (1966). Kiinteistöoppi. MM 3-4.
34. Vilkkö, Lauri (1980). Topografikunta ja sen tehtävät valtakunnan kartoituksessa. Abstract. MM 1-2.

5 Maanmittaustieteiden Seuran julkaisutoiminta

Tarkempia tietoja Maanmittaustieteiden Seura ry:n julkaisutoiminnasta sekä julkaisujen tilaamisesta löytyy seuran www-sivuilta osoitteesta:

<http://mts.fgi.fi/julkaisut.htm>